ПРОФ. Д.И.Н. ЛЮДМИЛА ДОНЧЕВА-ПЕТКОВА НА 80 ГОДИНИ

В края на 2019 г. проф. д.и.н. Людмила Дончева-Петкова чества 80-годишния си юбилей. Надали има човек, който да се е запознал с нея и да не я е обикнал от първия път заради добротата и ведрината, която излъчва, заради искрящия ѝ топъл поглед, все едно събрал утринната синева на небосвода, заради приветливата, никога неслизаща от лицето ѝ усмивка, заради отзивчивостта ѝ и готовността винаги да помогне на другите, заради голямото ѝ сърце!

Много може да се каже и напише за проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова. Затова, че е родена на 6 октомври 1939 г. в гр. Кюстендил, че завършва с отличие следването си по специалността история с профил археология във Философско-историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, че става редовна аспирантка по славянска археология в Археологическия институт и музей към БАН през далечната 1964 г., че през 1970 г. защитава успешно докторската си дисертация на една трудоемка и неблагодарна тема – „*Българската битова керамика през ранното средновековие (VI – XI в.)*“. Това е тема, на която и днес малцина имат силите и волята да посветят живота и труда си и която, след като бива издадена като монография през 1977 г., остава еталон за ползване и бива цитирана от учени по целия свят. Още много може да се напише за възхода на кариерата ѝ – че веднага след защитата на дисертацията ѝ постъпва на работа като специалист в Археологическия институт, че преминава през всички стъпала на академичната стълбица – научен сътрудник, старши научен сътрудник II степен, докато през 1992 г. става старши научен сътрудник I степен (професор) след като защитава „голямата“ си докторска дисертация „*Средновековните кръстове енколпиони и тяхното значение като историко-археологически извор*“, с което ѝ е присъдена научната степен „доктор на историческите науки“.

Освен с ранносредновековната българска керамика и нагръдните кръстове, името ѝ ще остане завинаги свързано и с археологически обекти като Плиска, Одърци, Топола и Балчик, станали епонимни в българската археология, благодарение на дългогодишната ѝ работа на терен, която приключва едва преди няколко години не по нейно желание. В резултат на разкопките ѝ в Южния сектор на Западната крепостна стена в Плиска се обогатяват познанията ни за развитието на занаятите и организацията на жизненото пространство в следстолична Плиска. Там са разкрити множество производствени съоръжения за метал и

Обр. 2. Проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова на разкопки в Плиска

стъкло, както и некрополи от късния период на обитаване на българската столица. Компетентността си в областта на укрепителните системи и селищното устройство на помалките центрове дължи на разкопките на ранновизантийската крепост и селище от периода на Първата българска държава край с. Одърци, Добричко. Тук тя разкрива и два големи некропола от XI в., в които намира находки, свързани с печенезите и по този начин дава сериозен тласък в изучаването на материалната и духовна култура на слабозасвидетелстваните до момента в нашите земи по археологически данни варварски народи от този период. В биографията ѝ на проучвател блестят и два биритуални езически некропола. Този при с. Топола, Добричко е най-големият откриван до сега у нас, а този край гр. Балчик – най-ранният.

Това, което говори най-добре за проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова като учен, е дългият списък с научните ѝ публикации (вече над 150 на брой), защото тя е от малцината учени в областта на средновековната археология, които публикуват резултатите от теренните си проучвания и не искат да оставят вече проученото на произвола на времето и забвението. Методично, ден след ден, както неуморните пчели се трудят и събират прашец, за да го превърнат в безценен мед, така и проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова, макар и от дълго време вече пенсионер, продължава да се труди ежедневно и безспир и да превръща в безценен дар, достъпен за цялата световна общност, резултатите от проучванията си. Вече са почти готови за издаване третият том от едноименната поредица за с. Одърци, в който ще бъдат поместени проучванията на късноантичната крепост, както и некрополът край с. Топола (Добричко).

Уважението и признателността, които археологическата общност питае към проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова, са ясно засвидетелствани в сборника, публикуван през 2009 г. по повод на нейната 70-годишнина (“*EURIKA. In honorem Ludmilae Donchevae-Petkovae*”). Със статии в него участват не само български, но и чуждестранни колеги занимаващи се с различни периоди, които тясно са сътрудничили с проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова и пазят най-топли спомени от общуването си с нея. В сборника е поместена и пълна библиографска справка на трудовете ѝ от 1969 г. до 2009 г. – 40-годишна блестяща творческа кариера!

Казвайки всичко това, не мога да не спомена, че при една от срещите ми с изтъкнатия проф. Фредерик ван Дорнинк Младши от Тексаския университета A&M през 2016 г. в гр.

Обр. 3. Проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова по време на разкопките на двуобредния некропол край с. Топола, Добричко (19 септември 2014 г.)

Остин, Тексас той сподели, че макар никога да не е срещал проф.д.и.н. Л. Дончева-Петкова лично, той се е „влюбил" в нея, когато е прочел книгата ѝ „*Българската битова керамика през ранното средновековие (втората половина на VI – края на X)*". Въпреки че тя е издадена през 1977 г., трудът е белязал цялата му кариера в областта на битовата керамика, а авторът ѝ, проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова, винаги ще стои за него на пиедестал, като недостижима богиня на керамиката.

В научно отношение такава ще остане проф. д.и.н. Л. Дончева-Петкова за всички нас – недостижима богиня на археологията и керамиката. В човешко отношение обаче тя е един земен, близък и топъл човек, винаги готов да подаде ръка на всеки. От все сърце и душа ѝ желая крепко здраве и още дълги години, изпълнени с поводи за честванията и нови значими научни приноси!

гл. ас. д-р Евелина Тодорова

Списък на трудовете на проф. д.и.н. Людмила Дончева-Петкова за периода 2009 – 2019 г.

Книги, статии, студии, съобщения в периодични издания, сборници, монографии:

1. **Дончева-Петкова, Л.** Живка Въжарова – живот и творческа дейност. Подбрана библиография. – Приноси към българската археология, 5, 2009, 5 – 13.
2. **Дончева-Петкова, Л.** За един кръщелен кръст от Варненския музей – Приноси към българската археология, 6. (Посвещава се на 85-годишнината от рождението на ст. н.с. Соня Георгиева). София, 2009, 147 – 157.
3. **Дончева-Петкова, Л.** Некрополът при Балчик. Нови данни за прабългарите. – Археология, 1 – 2, 2009, 76 – 91.
4. **Дончева-Петкова, Л.**, Т. Тихов. За един тип кръстове-енколпиони и производството им в Средновековна България – В: Иванка Акрабова-Жандова In memoriam. София, 2009, 223 – 231.
5. **Дончева-Петкова, Л.** Отново за началото на ранносредновековната българска култура – В: Studia Archaeologica Universitatis Serdicensis Suppl. V (2010). Stephanos Archaeologicos in honorem Professoris Stephcae Angelova. София, 2010, 511 – 526.
6. **Дончева-Петкова, Л.** Средновековните кръстове еколпиони от България (IX – XIV в.). София, 2011.
7. **Дончева-Петкова, Л.** К вопросу о датировке и произхождении некаторых крестов в средневековой Болгарии – In: Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence. Krakow – Leipzig – Rzeszow – Warszawa, 2012, 97 – 112.
8. **Дончева-Петкова, Л.,** М. Христова. Процесс перехода от язычества к христианству в Болгарии по материалам раскопок некрополей IX – X вв. – In: Rome, Constantinople and Newly-Converted Europe. Archaeological and Historical Evidence. Krakow – Leipzig – Rzeszow – Warszawa, 2012, 447 – 460.
9. **Дончева-Петкова, Л.** Ранносредновековните езически некрополи на територията на България – В: Герасимова-Томова Василка. In memoriam. София, 2012, 591 – 602.
10. **Дончева-Петкова, Л.** Печенезите в Добруджа и Одърските некрополи. – В: Национална научна конференция „Европейските степи и района на Долния Дунав през Средновековието (VII – XIV в.)", 12 – 14 септември 2006, Добрич – Балчик. Добруджа, 24 – 25, 2013, 227 – 240.
11. **Дончева-Петкова, Л.** Керамика от комплекса в югозападния ъгъл на Вътрешния град на Плиска – Плиска – Преслав, 11, 2015, 161 – 198.
12. **Дончева-Петкова, Л.** Камък с надписи и рисунки от Дворцовата базилика в Плиска – Плиска – Преслав, 11, 2015, 241 – 252.
13. **Дончева-Петкова, Л.** Плиска от края на X до 60-те години на XI век – В: Европейският Югоизток през втората половина на X – началото на XI век: история и култура. Международна конференция, София, 6 – 8 октомври 2014 г. София 2015, 322 – 343.
14. **Дончева-Петкова, Л.** Сребърен медальон от прабългарския некропол при Балчик (отново за знака IYI) – Добруджа, 30, 2015, 165 – 178.
15. **Дончева-Петкова, Л.,** К. Апостолов, В. Русева. Прабългарският некропол при Балчик. София, 2016.

Резюмета на отчети за разкопки в „Археологически открития и разкопки":

1. **Дончева-Петкова, Л.,** К. Константинов. Разкопки в Южния сектор на Западната крепостна стена на Плиска – В: Археологически открития и разкопки през 2009 г. София 2010, 446 – 449.
2. **Дончева-Петкова, Л.,** М. Даскалов, Т. Димов, Ч. Лалов, М. Христова, М. Попова, К. Клисуранов, К. Апостолов. Проучвания на биритуалния некропол при с. Топола, Добричко – В: Археологически открития и разкопки през 2010 г. София 2011, 379 – 381.
3. **Дончева-Петкова, Л.** Биритуален некропол при с. Топола, Добричко. – В: Археологически открития и разкопки през 2013 г. София 2014, 559 – 561.
4. **Дончева-Петкова, Л.** Биритуален некропол край с. Топола, Каварненско – В: Археологически открития и разкопки през 2015 г. София 2016, 734 – 736.